

Національна бібліотека Чеської Республіки - Слов'янська бібліотека

Музей Визвольної Боротьби України

До 80-ї річниці заснування

Збірник матеріалів конференції

(Прага, 12-14 жовтня 2005 р.)

Упорядкувала Дагмар Петішкова

Прага 2006

KATALOGIZACE V KNIZE - NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR

Muzeum osvobozenického boje Ukrajiny v Praze - Ztráty a nálezy (2005 : Praha, Česko)
Muzeum osvobozenického boje Ukrajiny : k 80. výročí založení : sborník příspěvků
z konference : (Praha, 12.-14. října 2005) / sestavila Dagmar Petišková. -- 1. vyd. -- Praha:
Národní knihovna ČR - Slovanská knihovna, 2006. -- (Publikace Slovanské knihovny ; 54)
Český, anglický a ukrajinský text
ISBN 80-7050-502-8

069 * 94(=161.2) * 314.15-026.44 * 323.172 * (477) * (437.3)

- Muzej vyzvol'noji borot'by Ukrajiny v Prazi
- muzea -- Česko
- Ukrajinci -- Česko
- emigrace a imigrace -- Ukrajina
- hnutí za nezávislost -- Ukrajina
- sborníky konferencí

069 - Muzea. Muzeologie. Muzejnictví. Výstavy

Pořadatelé konference *Muzeum osvobozenického boje Ukrajiny v Praze. Ztráty a nálezy*,
konané 12.-14. října 2005 v Praze: Slovanská knihovna, Česká asociace ukrajinistů,
Velvyslanectví Ukrajiny v ČR, Ukrajinská iniciativa v ČR, Sdružení Ukrajinek v ČR

Організатори конференції *Музей визвольної боротьби України в Празі. Втрати і
знахідки*, що відбулася 12-14 жовтня 2005 року в Празі: Слов'янська бібліотека, Чеська
асоціація українців, Посольство України в ЧР, Українська ініціатива в ЧР та
Об'єднання українок в ЧР

Organisers of the conference *The Museum of the Struggle for Liberation of Ukraine in
Prague. Lost and Found* held in Prague on October 12–14, 2005: the Slavonic Library, Czech
Association of Ukrainian Scholars, Ukrainian Embassy in the Czech Republic, Ukrainian
Initiative in the Czech Republic, Association of Ukrainian Women in the Czech Republic

V příspěvcích sborníku zachováváme jazykovou úpravu autorů.

У збірнику збережено мову авторського рукопису.

As to the spelling, we respect a choice of the contributors.

© Národní knihovna ČR, 2006

ISBN 80-7050-502-8

OBSAH

Привітальні листи	9
Úvodem • Вступне слово • Foreword	13
Mykola MUŠINKA Muzeum osvobozeneckého boje Ukrajiny v Praze (1925-1948). Dějiny a současné rozmístění jeho fondů	25
Patricia KENNEDY GRIMSTED Soviet Retrieval of the “Prague Ukrainian Archives”	53
Геннадій БОРЯК Проект “Зведений каталог Празьких архівів”: методика виявлення та реєстрації	67
Марина ПАЛІЄНКО Актуальні проблеми реконструкції документальної колекції Музею Визвольної Боротьби України (за матеріалами ЦДАВО і ЦДАГО України)	73
Тетяна БОРЯК До питання атрибуції збірки фотодокументів МВБУ та УІК (за матеріалами ЦДАВО та ЦДКФФА України)	91
Олександр ЛУЖНИЦЬКИЙ Злучений Українсько-Американський Допомоговий Комітет та фонди бібліотеки визвольної боротьби в Празі	101

Володимир БОЙКО Пам'ятки українського війська: втрати і спадок	113
Роман ЛУБКІВСЬКИЙ Пам'ятки не горять: до концепції формування національної програми щодо збереження свідчень визвольної боротьби України	127
Микола ШАФОВАЛ, Роман ЯРЕМКО Історична пам'ять як елемент національної ідентичності. Українська перспектива	135
Богдан ЧАЙКОВСЬКИЙ Музей Визвольних Змагань у Львові	145
Оксана ПЕЛЕНСЬКА Образотворча україніка у збірці Музею Визвольної Боротьби України в Празі: спроба реконструкції	157
Mária ŇASNAJOVÁ Слідами фондів Музею Визвольної Боротьби України в Празі, які потрапили до Крайового Музею в Пряшеві	183
Miroslav SOPOLIGA Доля збірок Музею Визвольної Боротьби України в Празі, вивезених на Пряшівщину	189
Микола ЧАБАН Засновники Музею Визвольної Боротьби України в Празі із Січеславщин (Василь Біднов, Євген Вировий, Дмитро Дорошенко та ін.)	195

Анатолій ТРЕМБИЦЬКИЙ Працький період діяльності Володимира Січинського – засновника та активного діяча Музею Визвольної Боротьби України (1925-1943)	221
Олена БОРЯК До історії діяльності вчених-етнологів у Празі міжвоєнного періоду	237
Бланка ЄРЖАБКОВА Директор Музею Визвольної Боротьби України в Празі проф. Дмитро Антонович як педагог і просвітянський діяч	251
Алена МОРАВКОВА Василь Онуфрієнко	263
Євген ПАРАНЮК Спогади про зустріч у Празі	271
Симон НАРІЖНИЙ Професор Д. В. Антонович	277
Ilustrační doprovod	283
Autoři příspěvků	289
Seznam vybraných zkratek	291
Jmenný rejstřík	293

Вступне слово

Від початку 90-х років минулого століття Слов'янська бібліотека в Празі на території міжвоєнної Чехословаччини, а також і на території всієї Європи систематично досліджує тематику, пов'язану з діяльністю російської, української та білоруської еміграції. Метою її старань є, крім іншого, вдосконалити можливість доступу та інформованості про власні багатотисячні зібрання книг та періодичних видань на емігрантську тематику. Бібліотека опрацьовує документи спеціалізованих фондів, що в якийсь спосіб стосуються емігрантської тематики, і докладає зусиль, аби інформація про ці зібрання стала широкодоступною. Слов'янська бібліотека (часто у співпраці з іншими чеськими та закордонними інституціями) видала друком також декілька фахових праць та бібліографій.

Протягом останніх 16 років у просторах старовинного Клементинуму, в приміщеннях якого знаходиться Слов'янська бібліотека, відбулося чимало фахових заходів, тематика яких по-різному зачіпала феномен еміграції: від масштабних за обсягом і кількістю учасників кількадечних міжнародних конференцій по більш камерні кількагодинні колоквиуми чи презентації книжок. Першим визначним заходом такого типу, співorganizатором якого була також Слов'янська бібліотека, стала досі неперевершена за масштабом конференція “Російська, українська та білоруська еміграції у міжвоєнній Чехословаччині”, що відбулася 1995 року. Результати цієї конференції задокументовано у двотомному збірнику статей та виступів. Опісля відбувалися більш конкретно спрямовані заходи, під час яких обговорювано, наприклад, проблематику Українського вільного університету (1996), діяльність і життя Дмитра Чижевського (2002), Марини Цветаєвої (2002) чи діяльність Української студії пластичних мистецтв (2003). Всі названі заходи супроводжувало видання збірників виголошених промов.

Збірник, який тримаєте в руках, є доказом логічного продовження згаданих зусиль і насаг Слов'янської бібліотеки. Це видання містить зібрання промов і статей, які прозвучали в рамках міжнародної конференції *Музей визвольної боротьби України в Празі: Втрати і знахідки*, що відбулася в жовтні 2005 року в Празі за участі майже тридцяти фахівців із Чехії, Словаччини, України, Німеччини та Сполучених Штатів і в якій було всебічно аналізовано діяльність, персональний склад, зібрання колекцій та долю експонатів цієї надзвичайно важливої української емігрантської інституції, що мала своє місце в міжвоєнній Чехословаччині. Конференцію доповнювали дві тематичні виставки: виставка *Музей визвольних змагань України в Празі. Втрати та знахідки*, яку у співпраці з Національним архівом Чеської Республіки та Державним районним архівом м. Нимбурк - Лиса над Лабем підготувала співпрацівник Слов'янської бібліотеки екстерн пані Оксана Пеленська, та виставка *Українська літературна еміграція у міжвоєнній Чехословаччині*, що її влаштувала пані Алена Моравкова.

У рамках вже згаданого заходу відбулися й презентації трьох тематично споріднених публікацій. Між ними праця американської дослідниці Патриції Кеннеди Грімстед "*Празькі архіви*" у Києві та Москві: повоєнні розшуки і вивезення еміграційної архівної України, яка мапує перевезення архівних матеріалів згаданого Музею після його закриття, а також і їх подальшу долю в російських та українських архівах. Далі праця словацького історика та етнологіста Миколи Мушинки *Музей визвольних змагань України в Празі та доля його фондів*, яку в дзеркальній чесько-українській мутації видало товариство Українська ініціатива в Чеській Республіці. І останньою з-поміж заанонсованих публікацій стала книжка Оксани Пеленської *Український портрет на тлі Праги: українське мистецьке середовище в міжвоєнній Чехо-Словаччині*, яку спільними силами видали Слов'янська бібліотека та Наукове товариство ім. Шевченка в Нью-Йорку. У цій праці авторка описує

мистецьке життя української еміграції в міжвоєнній Чехословаччині, але найперше у формі детального каталогу представляє нещодавно виявлену та каталогізовану колекцію художніх робіт представників української еміграції в Чехословаччині. Слід нагадати, що експонати, про які мова, первісно належали Музеєві визвольних змагань України, але після Другої світової війни були передані у власність Слов'янської бібліотеки, де в депозитарних і підвальних приміщеннях понад п'ятдесят років чекали свого повторного відкриття.

Наприкінці слід наголосити, що згадана конференція ніколи не могла би відбутися без фінансової допомоги фірм “Seneca, s.r.o.” та “Ostap”, а також без участі співorganizatorів, якими стали Чеська асоціація українців, Об'єднання українських жінок у Чеській Республіці, Українська ініціатива в ЧР та Посольство України в ЧР. Саме їхня допомога посприяла успішному проведенню конференції, результати якої безсумнівно представляють один із наступних відламків мозаїки емігрантської тематики і сприятимуть подальшому поширенню інформації про надзвичайно широкий та визначний феномен діяльності російської, української та білоруської еміграції у міжвоєнній Чехословаччині.

др. Лукаш Бабка
директор Слов'янської бібліотеки